Ginekologija in porodništvo v tropih

Damjana Koželj
Spec. ginekologije in porodništva
SB Novo mesto

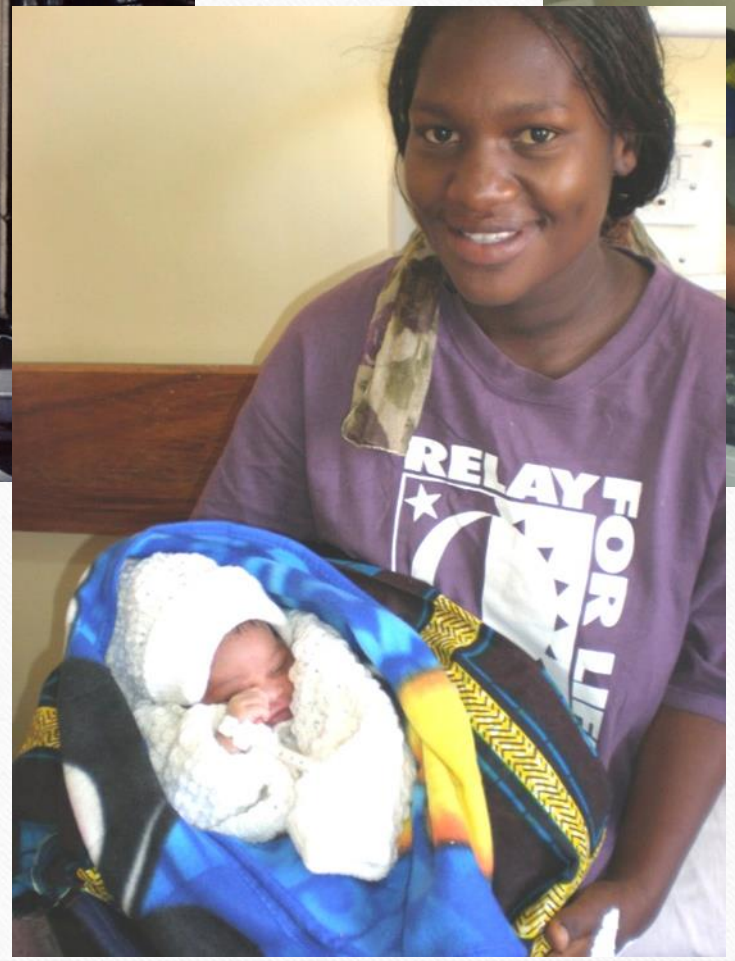
RELAY
TOR

M D G

5

? ? ?

Generalna skupščina OZN
September 2000, NY

Milenium Development Goals

committing their nations to a new global partnership to reduce extreme poverty and setting out a series of time-bound targets - with a deadline of 2015 - that have become known as the Millennium Development Goals.

[redacted]

MDG 5

- med leti 2000 in 2015 zmanjšati maternalno umrljivost za tri četrtine

MDG 5

- med 1990 in 2015 je se je maternalna smrtnost globalno zmanjšala za 44%.

Primerjava leta 2015

Razvite države

- Maternalna smrtnost 12/100.000
- Tveganje za maternalno smrt
  1: 4900

Države v razvoju

- Maternalna smrtnost 239/100 000
- Tveganje za maternalno smrt 1 : 180 pa celo 1:54

SDG-sustainable development goals

- Na Vrhu OZN o trajnostnem razvoju je bila 25. septembra 2015 soglasno sprejeta Agenda 2030 za trajnostni razvoj (slovenski prevod), ki predstavlja zgodovinski dogovor mednarodne skupnosti za odpravo revščine, zmanjševanje neenakosti, zagotovitev napredka ter zaščite okolja za sedanje in bodoče generacije. V ospredju nove razvojne agende je tudi spoštovanje človekovih pravic in enakosti spolov ter zagotavljanje blaginje, miru in varnosti za vse ljudi in skupnosti.

- Agenda 2030 za trajnostni razvoj na uravnotežen način povezuje tri dimenzije trajnostnega razvoja - ekonomsko, socialno in okoljsko - in jih prepleta skozi 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki jih bo potrebno uresničiti do leta 2030. Pomembna značilnost nove agende je univerzalnost: ob upoštevanju nacionalnih okoliščin bodo njene cilje uresničevale vse države sveta, tako države v razvoju kot tudi razvite države.

SDG 3

- od 2016 do 2030 je cilj zmanjšati maternalno smrtnost na manj kot 70/100.000

- http://www.mzz.gov.si/fileadmin/_migrated/pics/SDG_3_slika.png

Zdravje žensk (2017)-dejstva

- 810 žensk vsak dan umre zaradi nosečnosti ali poroda (295000 na leto)
- 99% v deželah v razvoju
- Višja smrtnost na podeželju in med revnimi prebivalci in pri adolescentkah
- Strokovna oskrba nosečnic rešuje življenja mater in novorojenčkov

Maternalna smrtnost po državah leta 2017 (WHO)

- Južni Sudan 1150/100000
- Malawi 349/100000
- Kenija 342/100000
- Madagaskar 335/100000
- Uganda 375/100000
- Zambia 213/100000
- Slovenija 7/1000000

Kaj je tam tako drugače?

Kaj je tam tako drugače?

- Oddaljenost, prevoz

Kaj je tam tako drugače?

- Oddaljenost, prevoz
- Pomanjkanje opreme in zdravil

Kaj je tam tako drugače?

- Oddaljenost, prevoz
- Pomanjkanje opreme in zdravil
- Pomanjkanje znanja
- Pomanjkanje strokovno usposobljenega osebja

Vzroki za maternalno smrt

Glavni vzroki, ki so krivi za 75% vseh smrti so:

- Krvavitve (predvsem poporodne)
- Okužbe (predvsem poporodne sepse)
- Povišan krvni tlak (preeklampsija in eklampsija)
- Zapleti pri porodu
- Ne-varni splav (unsafe abortion)

- Ostali vzroki so pridružene bolezni v nosečnosti npr malaria, AIDS idr infekti

Krvavitve v nosečnosti

Krvavitve v nosečnosti

Zgodnja nosečnost	Pozna nosečnost

Krvavitve v nosečnosti

Zgodnja nosečnost

- Grozeči splav
- Splav
- Izvenmaternična nosečnost

Pozna nosečnost

Krvavitve v nosečnosti

Zgodnja nosečnost

- Grozeči splav
- Splav
- Izvenmaternična nosečnost

Pozna nosečnost

- Placenta previa
- Abrupcija placente
- Obporodna in poporodna krvavitev

Krvavitve v zgodnji nosečnosti

Krvavitve v zgodnji nosečnosti

Blaga krvavitev	Močna krvavitev, tkivo v CK

Krvavitve v zgodnji nosečnosti

Blaga krvavitev

Močna krvavitev, tkivo v CK

Krvavitve v zgodnji nosečnosti

Blaga krvavitev

- Grozeči splav
- Izvenmaternična nosečnost

Močna krvavitev, tkivo v CK

Krvavitve v zgodnji nosečnosti

Blaga krvavitev

- Grozeči splav
- Izvenmaternična nosečnost
- UZ?

Močna krvavitev, tkivo v CK

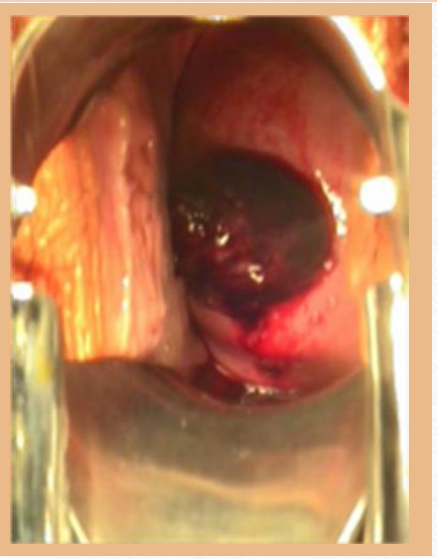

- Neizogibni splav
- Septični splav

Ukrepi pri splavu

- **GROZEČI:** počitek, Buscopan 3x1, Magnesol 3x1, (Ventolin tbl.), izključi vnetje, opazuj za EU

- **NEIZOGIBNI IN NEPOPOLNI**: iv kanal, krvna skupina, Ergotyl 1 amp. i.m. ali misoprostol 800 mcg vaginalno ali p.o. (Cytotec, Topogyn)

  KIRETAŽA???

Ne-varni oz. Septični splav

- >50 milj splavov na leto
- 22 milj. ne-varnih, 97% v deželah v razvoju
- riziko smrti zaradi ne-varnega splava največji v Afriki
- 47.000 smrti vsako leto (do 13 % maternalne smrtnosti)
- 7 miljonov žensk potrebuje zdravljenje zaradi zapletov
- trajne posledice

Zapleti ne-varnega splava

- Nepopolni splav
- Krvavitev
- Infekt (septični splav)
- Perforacija maternice
- Poškodba genitalnih organov ali drugih organov v mali medenici

SEPTIČNI SPLAV

- Krvavitev + bolečina + vročina
- Širokospektralni antibiotik i.v.
- Uterotonik (ergotyl,misoprostol))
- Nadomeščanje tekočin
- Kiretaža ???

Izvenmaternična nosečnost

- **Bolečina,** ki se postopoma veča,
- **Amenoreja** 6 tednov in več
- V spekulih rahla **krvavitev,** napet zadnji forniks
- **Rupturirana:** intraabdominalna krvavitev, huda prizadetost, znaki šoka
- VE: močna občutljivost (zelo nežno!!!)
- UZ
- Punkcija c.D.: kri

NUJNA OPERACIJA

iv kanal

nadomeščanje tekočin

urinski kateter

analgetik

pripravi za čim hitrejši transport in op.

Krvavitev v pozni nosečnosti

Krvavitev v pozni nosečnosti

- prezgodnja ločitev posteljice - abrupcija
- predležeča posteljca
- predležeče žile
- začetek poroda

Krvavitev v pozni nosečnosti

bolečina

da → abrupcija

ne → previja

VAGINALNI PREGLED SAMO V SPEKULIH!!!!

Krvavitev v pozni nosečnosti

Abrupcija in previja potrebujeta bolnišnično obravnavo!

Operativna terapija?

Transfuzija?

nadomeščanje tekočin

transport - levi bočni položaj

porod

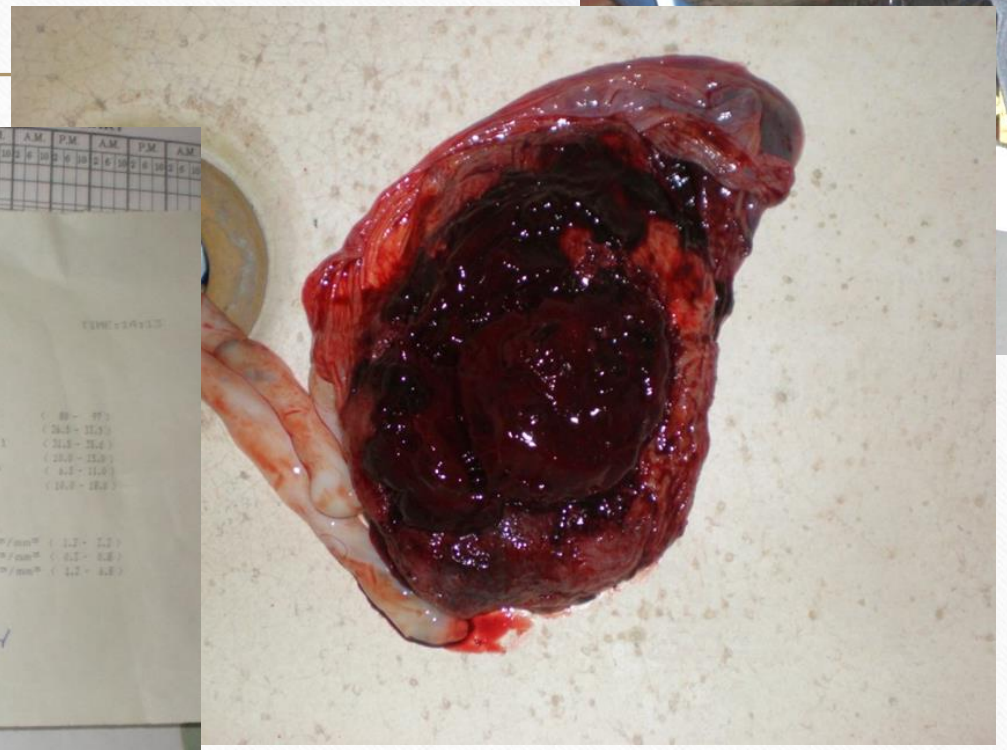

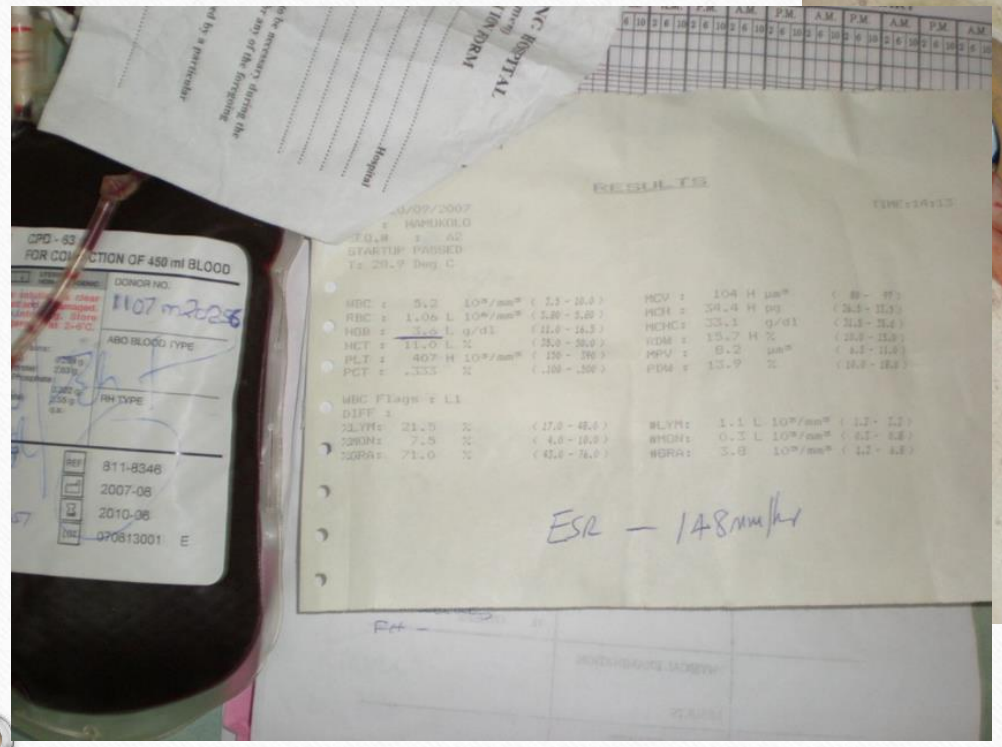
RESULTS
ESR — 148mm/hr

Poporodna krvavitev

Tropski vikend!!!!

Hipertenzivna stanja v nosečnosti

10% maternalne smrtnosti

Preeklampsija:

- perzistentna hipertenzija (diastolni tlak ≥ 90 mm Hg) in
- signifikantna proteinurija (> 0.3 g/24 ur).

Eklampsija:

- Generalizirani krči

POZOR če ima: glavobol, motnje vida, bolečine v žlički, otekanje obraza in okončin

Hipertenzivna stanja v nosečnosti

Ambulantno zdravimo kadar je RR med 140-159/90-109, če nima simptomov hude preeklampsije in ima možnost merjenja RR doma

Hospitaliziramo kadar je RR nad 160/90 in/ali ima znake hude preeklampsije ali eklampsijo

ANTIHIPERTENZIVNA ZDRAVILA

1. Ca antagonisti (nifedipin, ne ga dajat sublingvalno)
2. Beta blokerji (labetalol) p.o. ali i.v.
3. Methyldopa p.o. (običajno 3 x 500 mg, do 3 x 750 mg)

Hydralazin i.v.

PREEKLAMPSIJA IN EKLAMPSIJA

WHO PRIPOROČILA

During Labor and Birth	
✓ Recommended Practices	Practice Implication
✓ Induction of labor for women with severe pre-eclampsia at a gestational age when the fetus is not viable or is unlikely to achieve viability within one or two weeks.	Conduct an expedited delivery for women with severe pre-eclampsia remote from term, whether or not the fetus is viable.
✓ Expedited delivery for women with severe pre-eclampsia at term.	
✓ Magnesium sulfate, in preference to other anticonvulsants, for the prevention of eclampsia in women with severe pre-eclampsia.	Magnesium sulfate is the anticonvulsant of choice for women with severe pre-eclampsia or eclampsia. If possible, give a full regimen of magnesium sulfate to women with eclampsia or severe pre-eclampsia. If the administration of a full regimen is not possible, these women should be given the loading dose of magnesium sulfate and should be immediately transferred to a higher-level health care facility for further treatment.
✓ Magnesium sulfate, in preference to other anticonvulsants, for treatment of women with eclampsia.	
✓ The full intravenous or intramuscular magnesium sulfate regimen for the prevention and treatment of eclampsia.	
✓ For women with severe pre-eclampsia or eclampsia, in settings where it is not possible to administer the full magnesium sulfate regimen, use the magnesium sulfate loading dose followed by immediate transfer to a higher-level health care facility.	

EKLAMPSIJA

PROTOKOL ob EKLAMPSIJI:

i.V.kanal,

MgSO4 4g i.v. bolus,nato 1g/h 24h,

hidralazin 5 mg p.p,

Diazepam 10 mg???

Foley kateter,

O2 ????

preiskave???,

refleksi, dihanje

omejitev tekočin (max.80 ml/h)

Eklampsija

- konvulzije v nosečnosti (do 7 dni po porodu !)
- th. pred ugotavljanjem dd !!

- DD:
  - epilepsija
  - cerebralna okužba - npr. malarija
  - koma - diabetična, hepatična, hipoglikemija, srpasta anemija
    - sickle cell crisis…
  - drugo

Preventivni pregledi v nosečnosti

nosečnica

- RR, otekanje, proteinurija,
- zdravstveno stanje, prehranjenost, predhodne nosečnosti
- HIV

plod

- srčni utripi: po 20.t.n
  - **prazen mehur**
  - **plodov hrbet**
  - **10 cm od popka nosečnice**
  - **120-160 /min + palp. pulz matere**
- gibi
- lega, vstava (Leopoldovi prijemi)

Preventivni pregledi v nosečnosti

- **OBIČAJNA REDNA TERAPIJA**

  - profilaksa za malarijo
  - železovi preparati ($FeSO_4$)
  - folna kislina (FA)
  - ponekod antitetanična zaščita in antihelmintike
  - HIV

Zdravila v nosečnosti

- ANTIBIOTIKI:

  penicilini, eritromicin, cefalosporini
- ANALGETIKI:

  spasmolitiki, paracetamol, NSAID do 28.t., tramadol, analgin
- ANTIHIPERTENZIVI:

  metildopa, beta-blokerji, ca antagonisti

PID (pelvic inflamatory disease)

- SIMPTOMI IN ZNAKI
  - bolečina v spodnjem delu trebuha
  - lahko subfebrilna
  - običajno po končani M, splavu, porodu
  - nauzea in bruhanje
  - v spekulih: izcedek, krvavitev
  - VE: občutljiv uterus in adneksalno bil.

PID (pelvic inflamatory disease)

Gonokoki, klamidija, anaerobi (bakteroides, G+ koki), tudi mikoplazma in nekateri G- bacili;

Ambulantno:

- Ceftriakson v enem odmerku
- In doksicilin 100 mg/12 h po
  - Ali tetraciklin 500 mg/6 ur ali azitromicin 1g po
- In metronidazol 400-500 mg/12 h
- 14 dni, kontrola čez 3 dni

PID hospitalno zdravljenje

- Diagnoza nejasna
- Apendicitis, grav. EU i.o.
- Suspekten absces
- Huda prizadetost
- Nosečnost
- Neučinkovito ambulantno zdravljenje

PID (pelvic inflamatory disease)

Ceftriakson 250 mg/d im

- In doksicilin 100 mg/12h iv
  - Ali tetraciklin 500 mg/6h po
- In metronidazol 400-500 mg/12h po /iv

ali

Klindamicin 900 mg/8h in gentamicin 1,5 mg/kg/8h (240 mg/d)

(čimprej na po th. Vsaj 2 dni afebrilna) + podporno zdravljenje

Krvavitve, ni noseča

- tumorji (miomi, polipi..)
- Ca
- ostalo (poškodbe...)

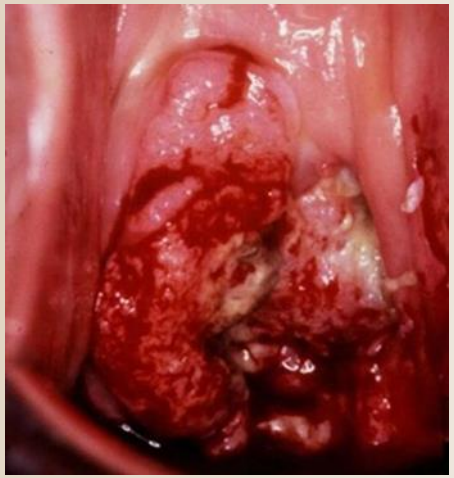

Srečno v tropih